

dr hab. Marian Szukalski
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi
Gdańska 32, 90-716 Łódź
marian.szukalski@amuz.lodz.pl

**Recenzja dorobku artystycznego i dydaktycznego
oraz dzieła artystycznego – wskazanego jako szczególne osiągnięcie
w postępowaniu o nadanie dr Andrzejowi Rewakowi
stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie sztuki muzyczne,
sporządzona na zlecenie Rady Dyscypliny Artystycznej
Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.**

Recenzja sporządzona w oparciu o dokumentację habilitacyjną oraz nagrania dźwiękowe przedstawione przez kandydata zgodnie z wnioskiem z dnia 4 kwietnia 2024 do Uniwersytetu Muzycznego im F. Chopina w Warszawie za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej. Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego wszczęte w dniu 8 kwietnia 2024 r, komisja habilitacyjna wyznaczona przez Radę Doskonałości Naukowej i Radę Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina (pismo z dnia 18 listopada 2024r).

Dr Andrzej Rewak ukończył studia na Wydziale Reżyserii Dźwięku na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Dyplom w zakresie reżyserii dźwięku w filmie z wynikiem bardzo dobrym uzyskał w roku 1990. Pracował w Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych jako asystent operatora dźwięku Lecha Brańskiego, Wiesławy Dembińskiej, Jana Czerwińskiego oraz Michała Żarneckiego. Od roku 1989 współpracował z Dyрекcją Nagrań Polskiego Radia w Warszawie oraz Studium Izabelin jako reżyser dźwięku. Po powrocie ze stażu w Studio Metropolis oraz Abbey Road w Londynie został zatrudniony jako reżyser dźwięku w Dyrekcji Nagrań Polskiego Radia w Warszawie. Obecnie prowadzi własne studio nagraniowe, które jest kontynuacją studia „Studio Hard Record”

Jest reżyserem dźwięku, montażystą, zajmuje się masteringiem i mixem końcowym nagranych materiałów muzycznych.

Dorobek dr Andrzeja Rewaka w zakresie nagrań muzycznych, które są głównym obszarem jego artystycznej działalności jest bardzo szeroki i różnorodny. Na liście znajdują się nagrania muzyki klasycznej, jazzowej, a także rozrywkowej. Nagrywał materiał muzyczny na płyty m. in. Macieja Strzelczyka, Krzysztofa Scierańskiego, Andrzeja Jagodzińskiego, Leszka Możdżera, Piotra Wojtasika, Michała Bajora, Stanisława Sojki oraz Ewy Konstancji Bułhak. Współpracował z Ośrodkiem Praktyk Teatralnych Gardzienice, Warszawską Orkiestrą

Sentymentalną. Andrzej Rewak jest także autorem nagrań muzycznych oraz piosenek do wielu polskich filmów, seriali i spektakli telewizyjnych w reżyserii m. in. Filipa Bajona, Ryszarda Brylskiego, Janusza Zaorskiego, Jerzego Domaradzkiego, Marka Koterskiego, Izabeli Cywińskiej i Andrzeja Kondratiuka.

Obszar artystycznych dokonań dźwiękowych dr Andrzeja Rewaka to także nagrania edukacyjne (m.in. dla Uniwersytetu Warszawskiego, Wydawnictw: Nowa Era, Wiedza Powszechna, oraz Wydawnictwa PWN), nagrania reklamowe, realizacja transmisji radiowych i telewizyjnych z koncertów na żywo (m.in. Andreasa Vollenweidera, Blood Sweat & Tears, Jazz Jamboree, Summer Jazz Days) oraz nagłośnienie koncertów (m.in. Gala Festiwalu Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu, trasa koncertowa Jacka Kaczmarskiego, koncerty Muzycznej Jedyńki w Polskim Radio Warszawa w studio S1, musical Happy End w Teatrze Narodowym w Warszawie).

Podstawę postępowania habilitacyjnego dr Andrzeja Rewaka stanowi nagranie płyty audio CD „*Nowe oblicza tradycji*”. *Współczesne kompozycje na sukę biłgorajską i oktet wokalny* w wykonaniu Marii Pomianowskiej i Oktetu Wokalnego *Simultaneo* pod dyрекcją Karola Kisiela (Polskie Radio PRCD 2450) dokonane w roku 2024. Płyta zawiera dziesięć utworów przygotowanych na zamówienie Fundacji *Polihymnia* w ramach programu *Zamówienia kompozytorskie* Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Materiał płyty to kolejno:

Sześć pieśni sobie śpiewanych - kompozytorka Anna Ročławska-Musialczyk, do słów wybranych fragmentów zbioru liryki religijnej Konstancji Benisławskiej, polskiej poetki zmarłej w roku 1806.

Anielskie zakłęcia - kompozytorka Aleksandra Vrebalov

Fortuna - kompozytor Ugis Praulins, słowa Jan Kochanowski

Płyta zawiera także dwa utwory solowe: *Skarga* i *Podróż* na sukę biłgorajską kompozycji Marii Pomianowskiej.

Materia dźwiękowa tej płyty jest wyjątkowa i tej wyjątkowości doświadczamy na kilku różnych poziomach.

Najpierw to poziom pomysłu: jest to nagranie utworów współcześnie napisanych na sukę biłgorajską przez kompozytorów z Polski, Serbii i Estonii. Dr Andrzej Rewak pisze w autoreferacie, że był to „eksperyment polegający na zapoznaniu międzynarodowej grupy kompozytorów z brzmieniem, możliwościami wykonawczymi i techniką gry na suce, a w konsekwencji doprowadzeniem do powstania kompozycji wprowadzających ten instrument w świat instrumentów muzyki współczesnej”.

Następnie poprzez brzmienie instrumentu solowego. Suka biłgorajska to instrument smyczkowy cztero lub pięciostrunowy, występujący na ziemiach polskich jeszcze w XIX wieku. Niestety nie zachował się żaden egzemplarz do naszych czasów, a jego rekonstrukcję trzydzieści lat temu dokonała Maria Pomianowska (wspólnie Ewą Dahlig i artystą lutnikiem Andrzejem Kuczkowskim).

Trzeci poziom wyjątkowości płyty przedstawionej przez dr Andrzeja Rewaka to zderzenie zamysłu współczesnej „wokalnności” z wykorzystaniem elementów archaizacji z brzmieniem historycznego instrumentu smyczkowego, co prawda nie oryginalnego, ale przywróconego do praktyki wykonawczej przez Marię Pomianowską w wyniku wieloletnich studiów, doświadczeń i badań teoretycznych oraz praktyki wykonawczej.

I wreszcie kolejny poziom: kształt akustyczny, ujęcie fonograficzne czyli suma interpretacji artystycznej zespołu wykonawczego, wykreowanej przestrzeni akustycznej i sztuki reżyserii dźwięku dr Andrzeja Rewaka. Znaczenie kreacji przestrzennej autor nagrania podkreśla w autoreferacie: „Nie istnieje żadna możliwość równorzędnego zastąpienia naturalnego pogłosu przestrzeni uzyskaną za pomocą środków technicznych. Świadomość różnic wynikających z pozostawienia pogłosu naturalnego jednej grupy instrumentów i skonstruowania jej z inną grupą której przestrzenność wykreowano poprzez użycie cyfrowych urządzeń pogłosowych, albo też z dźwiękiem bliskim – niedotkniętym zmianą, to jedna z największych przyjemności podczas zgrania. Różnorodność planów dźwiękowych podobna jest do bogactwa charakterów ludzkich. Jest jednym z najsilniejszych środków kreacji jakim dysponuje reżyser dźwięku”

Zawartość płyty CD to dziesięć utworów zróżnicowanych emocjonalnie, o różnej ekspresji i dynamice. Różnice stylistyczne charakterystyczne dla różnych kompozytorów spotykają się w obszarze barwy, harmonii współbrzmień zespołu wokalnego oraz dialogu instrumentu solowego z zespołem. Różne środki artykulacyjne, wykorzystanie perkusyjnych uderzeń, oklasków, szeptu, glissanda, pizzicata, zróżnicowanie dynamiczne czynią materiał zawarty na płycie niezwykle interesującym. Maria Pomianowska wydobywa wiele odcieni kolorystycznych instrumentu od lirycznego do wirtuozowskiego, wykorzystana nakładkowa technologia nagrań wydobywa bogactwo współbrzmień, a momentami wkracza w obszary nieomal mistycznego brzmienia - także dzięki sztuce reżyserii dźwięku Andrzeja Rewaka.

Habilitant przybliży w autoreferacie decyzje, jakie towarzyszyły powstawaniu nagrania: dotyczyły one wyboru miejsca nagrania, wykorzystanych mikrofonów, także mikrofonów wstęgowych, kreacji przestrzeni, organizacji sesji nagraniowej, montażu i masteringu.

Andrzej Rewak jest doświadczonym reżyserem dźwięku, który uczestniczył w wielu sytuacjach realizacyjnych, spotykał się z wieloma dylematami i podejmował trudne decyzje, mające wpływ na poziom artystyczny nagrań. Przedstawiona płyta to kolejna, szósta współpraca z Marią Pomianowską. To była niewątpliwie okoliczność sprzyjająca dla końcowego efektu artystycznego. Charakter i atmosferę tej współpracy przybliżają nam słowa Andrzeja Rewaka zawarte w autoreferacie: „Praca nad płytą była partnerskim kształtowaniem fonograficznego obrazu dzieła muzycznego. Każda ze stron: muzycy, dyrygent i reżyser dźwięku była równorzędna. Bez wzajemnego zaufania nagranie tej płyty nie byłoby możliwe. Ta współpraca pozwoliła określić właściwą metodę pracy, podzielić utwory na odcinki i wyznaczyć ich tempa. Przygotować wokalistów do pracy z nagraniem już partią suki.

Połączyć nagrane fragmenty w całość. Podczas pracy nie było spieć, nerwowych dyskusji - nawet jeśli nagrania poszczególnych fragmentów trwały dłużej niż było to zaplanowane. Jaka była ta praca ? Pełna skupienia, zmuszająca do koncentracji, wymagająca dużej wyobraźni, trudna dla każdej ze stron, fascynująca.”

„Fascynująca”, tak Andrzej Rewak podsumowuje pracę nad nagraniem, a uzyskany efekt artystyczny jest niewątpliwie godny, by użyć tego określenia powtórnie.

W autoreferacie dr Andrzej Rewak opisuje cechy swojego warsztatu reżysera dźwięku wskazując znaczenie swoich mistrzów, którzy kształtowali jego artystyczną postawę. Obok umiejętności warsztatowych podkreśla znaczenie cech osobowościowych, istoty pracy zespołowej, otwartości i szacunku dla artystów wykonawców oraz partnerstwa wszystkich uczestników nagrania. Swoje miejsce w procesie nagrania określa następująco: „W trakcie sesji nagraniowej czuję się osobą należącą do grupy wykonawców nagrania. Staram się być dokładny, ale nie rygorystyczny, dbać o zrozumiałość i precyzyjność moich uwag. Zwięzłość, autentyczność, życzliwość, oszczędność w komplementach. Nade wszystko staram się nie zwracać uwagi na sprawy nieistotne. Moje postępowanie determinuje dążenie do osiągnięcia możliwie najlepszego efektu”.

Na koniec trzeba też wspomnieć o działalności edukacyjnej Habilitanta: są to wykłady z dziedziny techniki studyjnej w Centrum Szkolenia Polskiego Radia, warsztaty dotyczące techniki studyjnej dla szkoły filmowej Wajda School w Warszawie oraz praktyki zawodowe studentów Reżyserii Dźwięku. Od 2022 roku wykłada w Instytucie Muzyki, Wydziału Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, na kierunku *Produkcja muzyczna i realizacja dźwięku*, prowadząc przedmioty: *Podstawy techniki studyjnej*, *Studyjna realizacja nagrań*, *Laboratorium technik nagraniowych*. Swoje doświadczenie, umiejętności warsztatu reżysera dźwięku i fascynację sztuką dźwięku przekazuje studentom pomagając w nabywaniu wiedzy i rozwoju osobistej wrażliwości.

Konkluzja:

Na podstawie przedstawionej dokumentacji, przedstawionych nagrań muzycznych, a także dorobku artystycznego i dydaktycznego stwierdzam, że Pan dr Andrzej Rewak posiada kwalifikacje do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki muzyczne zgodnie z wymogami *Ustawy o stopniach i tytule naukowym*.

Przedstawione nagrania w postaci płyty CD „*Nowe oblicza tradycji*”. *Współczesne kompozycje na sukę biłgorajską i oktet wokalny* spełniają warunki artykułu 219 us.1 pkt 2 i 3 *Ustawy o stopniach i tytule naukowym* z dnia 14 marca 2018 (DZ. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm).

Wysoko oceniam przedstawione nagrania i stwierdzam, że są istotnym i ważnym osiągnięciem dr Andrzeja Rewaka jako reżysera dźwięku i stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny reżyseria dźwięku. Uważam, że dorobek artystyczny kandydata oraz doświadczenia pedagogiczne stanowią dostateczną podstawę do przyznania mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, specjalności sztuki muzyczne. A zatem wnoszę o dopuszczenie dr Andrzeja Rewaka do dalszego postępowania habilitacyjnego, zmierzającego do nadania przez Radę Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie stopnia doktora habilitowanego.

Łódź, 15 luty 2025 r.